

Sz. Gy. élete

1.

Nehezen barátkozó gyerek voltam. Rossz néven vettem társaimtól, hogy lenéznek három púpomért. Pedig micsoda három púp volt! A legfelső volt a legkisebb, lankásan ereszkedett alá, mint szelíd, sivatagi homokbuckák lejtői. Alatta egy jobban sikerült középhegységet formázó, tarajos szélű következett, s utána... Utána, akár a Csomolungma, oly takaros púp volt a derekam táján, ha hasra feküdtem, tetejét rövidesen befedte a hó, és elszánt turisták tudakozódtak mellettem hegyi vezető után. A púpjaimtól aztán ülni és hanyatt feküdni sosem tudtam.

Mégsem szerettek az óvodában!

Irigyelték az orrom. Nekik csak egy volt, de nekem abból is három. Irigyelték. Pedig, ha tudták volna, hogy mennyi baj van velük! Nem mondom, ha kettő lett volna nem panaszkodnék, de három volt. Mikor meg voltam fázva — és mindig meg voltam fázva — két kezemmel zsebkendőt szorítottam egy-egy orromhoz, s jó erőset fújtam... Mindig a harmadik eresztett. Állandóan kísérleteztem, más-más orromat fogtam be, s újra fújtam. Megint nem találtam el! Kétségbeesve kerestem a megoldást. Próbálkoztam valószínűség számítással rájönni, hogy melyikből jön. Kettőt befogtam, fújtam, kettőt befogtam, fújtam. Soha, egész életem során soha, egyszer sem találtam el! Már azt sem bántam, hogy másfél pár cipőt nem árulnak a boltban — ugyanis lábam is három van, három jobbos — csak fújtam és fújtam. Istenem add, hogy egyszer, az életben csak egyszer eltaláljam, s ne az ingemre menjen! Milyen büszke lenne

rám az anyukám, ha mondanák a többi nénik: nézd, de jólnevelt kisfiú! Szegény anyukám, milyen büszke lenne. Körülbelül a derekamig ér, és minden reggel ölben visz az óvodába, mert a púpjaim és a három jobb lábam miatt nem tudok járni. Kicsit szégyellem, hogy kisebb létére ő cipel, de megvigasztalt, hogy már akkor is kisebb volt, mikor születtem. Ez már csak így van nálunk három púpú, három ormányú, három jobblábas elefántoknál. Nem is rágódom ezen tovább, inkább kifújom az orrom.

Mindenki engem néz az oviban. Szájuk gúnyos mosolyra húzódik. Előre röhög a sok undok kölyök, hogy nem fog sikerülni, s a dajka már öltöztethet is át. Délutánra, mire elfárad, s már nincs ereje átöltöztetni, mindig úgy nézek ki, mint akit elgázolt egy mázsa meztelen csiga. Ilyenkor a sok ovis gyönyörűségére szépen csillogok a napfényben.

Fúj! A természetnél, a langymeleg szellőnél, a madáracsicsérgésnél csak a gyerekeket utálok jobban.

2.

Hipnózis alatt lejegyzett elbeszélés

Elsős voltam az általános iskolában, mikor a szüleim nyári szünetben elvittek a vidéki nagymamához. Jót fog tenni a gyerekeknek a friss falusi levegő, az új barátok, a jószágok közelsége. Mezítlábas csatangolások a libaszaros réteken, jó kedvű, de mégis komoly viaskodások a szomszéd utcabeli gyerekekkel. Nagymama is örülni fog ritkán látott unokájának, jól tartja majd a gyereket, aki nagyot nő majd a nyáron.

Szüleim indultak, indult a vonat. Mi maradtunk a nagymamával. A dolog akkor kezdett gyanússá válni, mikor a nagyfiú lázasan kutatni kezdett a szekrényben.

— *Van nekem ruhám elég* — jegyeztem meg félősen.

— *Rossz városi göncök azok* — vetette oda a nagymama fitymálólággal. S én már tudtam, hogy baj van. Városi gúnyáimat lerángatta rólam, s egyik rózsaszínű bundabugyiját húzta rám. Hónaljig ért. Egyszer merészkedtem benne ki az utcára. A környékbeli fiúk bömbölve röhögtek rajtam. Ott álltam bimbózó férfiasságomban

porig alázva. Többé meg sem próbáltam az utcára lépni. Tyúkok, libák, kacsák között telt a nyaram.

— *Ha még egyszer iskolába járhatnék* — sóhajtoztam szüntelen. Mikor végre a szüleim hazavittek, jókedvűen paskolgatták a hátam.

— *Nagyot nőttél gyerek!*

Pedig összementem három centit.

3.

Anyám akkoriban perben állt az aszfaltútépítő társasággal. Mivel én a púpjaim miatt nem fértem be a házunkba, a ház jobb oldalán aludtam hasra fordulva a fűvön. A társaság viszont egy négyszámos utat akart elvezetni itt, s azt mondták: vagy átmegyek a ház bal oldalára aludni, vagy utat robbantanak a púpjaim között. Anyám hiába hivatkozott arra, hogy nekem négy jobb lábam van, így engem illet a jobb oldal, nem ért el vele semmit.

Ennek már négy éve. Az útépítőgépek ott állnak a házunk mellett és folyik a pereskedés. Úgy három éve lehetett, hogy engem is meghallgattak a bíróságon, de anyám érveire nem sokat tudtam fűzni, mert nem tudok beszélni. Szegény anyám cipelhetett haza eredménytelenül, miután befizette a bírságot, amiért nincs kerítésünk. Már ezt is büntetik. Ilyen világban élünk. Minden védekezésünk hiábavaló volt. Azt mondták, az igaz, hogy egyetlen törvény sem írja elő a kerítés kötelezettségét, de akkor is ki kellett volna legalább egy táblát tennünk a házunk bal oldalán, hogy: Vigyázat szakadék! Így nem zuhant volna le a helyszínelő bizottság.

Miután ekkor már tizenhat éve jártam óvodába, kitétték a szűrőm. Persze azonnal fellebbeztünk. A fellebbezést elutasították azal, hogy már eleve túlkorosként vettek fel. Kezdődik hát a NAGY-BETŰS élet. Először arra gondoltam, hogy ott maradok az óvodában óvónőnek — már úgy megszoktam itt. Anyám szerint ez nem lehetséges, mert én fiú vagyok. Mondtam neki: nem számít, eddig úgysem tudtam róla, ezután is megleszek nélküle.

Maradtam. Aztán az első munkanapon rádöbentem: én a természetnél, a langymeleg szellőnél, a madárccicsergésnél csak a gyerekeket utálom jobban.

Anyámnak lett igaza. Mégiscsak fiú vagyok.

— *Anyám* — kérdeztem — *a szomszédék tyúkja lány?*

— *Hát persze, hogy lány, te hülye* — válaszolta kedvesen anyám.

— *Mikor az uccán átment a kedves, galambok ültek a verebek-bez.*

— *Mi?* — hördült fel anyám mély basszus hangján.

— *Mikor az uccán átment a kedves, galambok ültek a verebek-bez. — Milyen kedves, te vadszamár?*

— *Hát Irén, a szomszédék tyúkja* — válaszoltam elábrándozva.

— *Mi van a szomszédék tyúkjával?* — hüledezett a mama, mert még sosem vette észre, hogy érdeklődöm a másik nem iránt.

— *Átment az uccán* — suttogtam szerelmesen.

Felnőtt a gyerek — írta aznap este könnyes szemmel levelében anyám apámnak, aki már huszonöt éve szórakozik valami szibériai kényszermunkatelepen. Kérdeztem anyát, hogy látott-e már engem apu, mert én még csak húszéves vagyok, és ha látott, akkor milyen voltam? Anya azt mondta, ezt én még nem érthetem, ehhez még kicsi vagyok. Mindig ezzel jön, ha kérdezek valamit!

Most először mondott mást. Megmondta, hogy az Irén tyúk lány. Nehezen aludtam el. Mindig csak az Irénre gondoltam, ahogy megy át az uccán. Olyan bögyösen, a feje meg csak úgy mozog. Előre-hátra, előre-hátra.

— *Ide figyeljen szomszédasszony* — jött át reggel a szomszéd-asszony — *a maga fia egész nap kísérgeti a tyúkomat!*

— *Ne zsembeljen már* — csitította anyám — *csak felnőtt a gyerek. El kell kezdenie lányok után járni.*

Ezt hallva még konokabbul követtem Irént.

— *Lám, felnőttem. Lám, lányok után járok!*

Előre-hátra, előre-hátra, ingattam én is a fejem.

— *Anyám* — ábrándoztam el este —, *azt hiszem kedvel az Irén.*

A mama könnyes szemmel simogatta középső púpomat.

Reggel kifényesítettem mind a három jobblábas cipőmet — az egyik már kicsit szorít, úgy látszik a jobboldali jobb lábam gyorsabban nő, mint a többi — és kis sarkantyúkat szereltem rájuk, a fejemre pedig piros papírból taréjt csináltam. Izgatottan vártam Irént, mit fog majd szólni, hogy most már ugyanolyanok vagyunk?

Irén nem jött egész délelőtt. Délben a szomszédasszony áthívtott bennünket egy kis tyúkhúslevesre. Finom volt. Megkérdeztem tőle, hol az Irén, anyám csak annyit mondott: — *Hülye!*

Egész délután kinn vártam az utcán Irént, de nem jött. Igaza van a féllábú újságkihordónak, mikor azt mondta:

— *A nők csak azért jöttek a világra, hogy a férfit csúffá tegyék.*

Most én is itt állok, mindhárom lábamon sarkantyú, fejemen piros taréj, és szégyenkezem. Soha többé nem lépek az utcára — fogadtam meg.

Másnap reggel, mikor húztam fel a cipőimet, megállapítottam, hogy a jobb oldali jobb lábam tényleg nagyobb, mint a másik kettő. Anyám bánkódott, most vehet egy pár jobblábas új cipőt, amiből csak egyet tudok hordani, a másikat kidobhatjuk. Ettől kezdve sántítottam. A lépéseim üteme olyan lett, mint egy morze jel: ti-ti-tá, ti-ti-tá.

Van, aki nevet rajta, de szerintem érdekes.

A féllábú hírlapkézbesítő nem szólt semmit, mivel a szájában hozta az újságot. Kezét lekötötte két mankója. Ott álltam mellette, néztem hogyan küszködik, míg végre sikerül neki bedobnia az újságot a postaládába. Ezt nagyon szerettem. Miután bedobta a hírlapot, én kivettem, és elindultam a házunk felé. Utánam szólt:

— *Így van ez a nőekkel.*

— *Hogy?* — fordultam vissza gyanakodva.

— *Hát így, hogy az egyik kísérgeti, a másik meg megfőzi.*

Ezzel visszaindult a postára, hogy a szájában elhozza a szomszédék újságját is. Én meg ott álltam bambán.

Sokáig nem mentem az utcára. Kuksoltam a szobámban és gondolkodtam.

— *Fiam* — jött oda egy nap anyám — *ne ülj itt naphosszat, menj el valahova.*

— *Mi a bánatnak?* — kérdeztem — *Hiszen én csak kísérgetem azt, ami az életben szép, de mások főzik meg.*

Anyám aznap éjjel könnyes szemmel hajolt a levélpapír fölé: Kedves Férjem! Tudatom veled, hogy fiunk, bármi szomorú is, gondolkodik.

Nagy igazság, életem első pofonja kellett hozzá, de megokosodtam.

Fárasztó dolog így okosan az élet. Múltkor például arról gondolkodtam egy álló hétig, hogy a házunk melletti útépítő telepen,

ahol már hat éve ott rostokolnak a gépek, miért alkalmaznak vak éjjeliőr. Nem jöttem rá. Végül egyik reggel megvártam, míg a féllábú újságkihordó beteszi az újságot a ládába és megkérdeztem tőle. Azóta a főzés dolog óta sokat adok a véleményére.

— *Egyszerű* — jött a pofonegyszerű válasz — *így félpénzbe kerül, elvégre minek éjszakára látó ember?*

Híj, sose jöttem volna rá, ha nincs ez a féllábú ember, hogy milyen racionális az élet.

És ennek ellenére, hogy rájöttem, milyen racionális az élet, az egyik éjjel mégis csoda történt. A vak éjjeliőr verte megszállottan az ablakunkat:

— *Asszonyosság, asszonyosság, megjött a férje. Ma délután a városban láttam.*

— *Hát itthon van, huszonöt év után* — zokogta anyám, és aznap éjjel sírva hajolt a levélpapír fölé:

Kedves Férjem! Tudatom veled, hogy ma este, hosszú évek után, hazatért a férjem.

Teljesen bezsongtam én is. Vajon milyen lehet az apám? Mivel öt évvel születésem előtt ment el, nem ismerhettem. Remélem büszke lesz rám, mert három lábú, púpos gyereket már láttam, talán ő is, no de három orrút? Aztán hirtelen kétségbeestem, mert éppen meg voltam fázva. Ha előtte lefújom az ingem biztos nevetlennek tart majd. Gyakorolni kezdtem. Kettőt befogtam, fújtam kettőt befogtam, fújtam. Nem ment. Miután inget váltottam, úgy döntöttem, elbujdosok, így nem kerülhetek az apám színe elé. Mindhárom orrom földig lógatva elindultam Szibéria felé. Most, hogy ő eljött onnan, bizonyosan nem találkozom vele.

4.

Hipnózis alatt lejegyzett elbeszélés

A régi boldog idők! A tanárokat nem idegesítették még hetente új tantervekkel, kiegyensúlyozottak és boldogok voltak. Mi diákok is éreztük ezt, s vidám dolog volt iskolába járni. Ha valami gond adódott velünk, az osztályfőnök visszakézéből szájon vágott, hogy kilazult a fogsorunk és ezzel el volt intézve.

Igazából csak egyszer fáztam rá. Felnőttes bűnt követtem el: a hülyénél kevésbé hülyének akartam látszani.

Komoly hiba volt.

Az ellenőrzőmben kijavítottam egy kettést hármásra. Természetesen lebuktam. Két pofont kaptam és ráadásul egy beírást, hogy otthon se legyek biztonságban. Otthon is megkaptam a magamét, amúgy apaian-anyaian, egy hét szobafogsággal kiegészítve. A szobafogság letelte után borús hangulatban indultam világgá.

Miért van az, hogy egy bűnért két büntetés jár?

Lassan besötétedett és félni kezdtem. Nem volt mit tenni, hazaindultam, azzal a szomorú tudattal, hogy a világról megint nem tudtam meg semmit.

5.

Milyen igazságtalan is a sors, meditáltam útban Szibéria felé. Hármát ad abból, amiből kettő is elég lenne. Vagy legalább három kezem lenne, hisz úgyis három van nekem majdnem mindenből. Már vagy tíz perce passzolgattam nagyobbik jobb lábammal egy követ az út porában, mikor eszembe jutott, hogy jó lenne Szibéria felől érdeklődni, nehogy túlhaladjak rajta.

Bácsi, merre van Szibéria? — kérdeztem egy hazafelé tartó iskolástól kissé megszeppenve, mert ilyen távol még sose jöttem el otthonról.

— *Tovább ezen az utcán, aztán a második sarkon balra* — válaszolta a fiú és továbbporoszkált.

— *Már megint ez a kettes szám* — dühöngtem.

— *Azért sem fordulok be* — mégis befordultam, mert eszembe jutott, hogy én okos vagyok.

Mentem, mentem az orrom után, de sehogy sem találtam azt a Szibériát. Már kezdtem csüggedni, mikor az egyik ház előtt rengeteg biciklit láttam letámasztva.

— *No, azt hiszem megérkeztem* — sóhajtottam megkönnyebülve. Kíváncsian fürkésztem a cégtáblát, de mivel még nem tudtam olvasni, dacára a tizenhat év ovinak, nem mertem bemenni, hátha mégsem ez Szibéria. Ekkor kijött egy nő, egy csapat gyereket vezetve hosszú ugrálókötéllel.

— *Néni, ez Szibéria?*

— *Ez fiam* — válaszolta kurtán és nagyot rántott a kötélén.

Végre! Végre megérkeztem szeretett atyám bujdoklásának helyére. Ahogy beléptem a kocsmába, megbotlottam egy kis törpében, akinek egy csörgősipka volt a fejébe húzva.

— *Nem takarodsz haza te taknyos* — üvöltött rám apám, s egy jókorát a hasamba bokszolt.

— *Papa* — jajdultam fel.

— *Takarodj a szemem elől, többet ne lássalak!*

Este elmeséltem anyámnak, hogy milyen a papa. Anyu kisírt szemmel hajolt a levélpapír fölé:

Kedves Férjem! Tudatom veled, hogy a fiunk mégis csak egy nagy marha. Reggel, mihelyt a féllábú újságos szólni tudott, megkérdeztem tőle:

— *Ide figyeljen bé, honnan lehet tudni, hogy valaki okos-e?*

— *Hát onnan fiam, hogy az okos ember tud olvasni és nem zaklatja az apját a kocsmában.*

Feldühített az öreg.

— *Háttal nem kezdünk mondatot* — bizonyítottam nyomban szellemi fölényem és otthagytam.

A szobámban magam elé tettem az újságot:

— *Most megtanulok olvasni* — gondoltam elszántan.

Sikerült is, de két betűvel az istennek sem boldogultam. Mi lehet ez a G, meg ez a K? A mamának felmondtam az abc-t, mire ő megkérdezte:

— *No jó, de hol a G meg a K betű?*

Örömmel rohantam vissza a szobámba, hogy ilyen ravaszul tudtam meg a hiányzó betűket. Most már végre el tudtam olvasni azt a szót, amivel eddig nem boldogultam: FOKGRÉM.

Másnap reggel bosszúszomjasan vártam az újságost, akit már egyáltalán nem kedveltem.

— *Hallja-e!* — fölényeskedtem, mikor még szájában volt az újság — *Már tudok olvasni, úgyhogy elmehet a fenébe!*

Elmenőben még hallottam, hogy furcsán csikorgatja a fogát. Aznap anyám hozta be az újságot, és nem értette, hogy miért hiányzik a közepéből egy darab. Én viszont furcsán kezdtem el beszélni, ami meglepte a mamát, mert eddig úgy tudta, legalább beszédhibám nincs. Ilyeneket mondtam: legszikon, garburátor, garambol, fegvőbetek...

Engem nem zavart, legalább van valami érdekes rajtam.

6.

Főiskolai dolgozat

Szatíra

Mit tagadjam? Számos iskolámat ilyen-olyan okok miatt hülyén hagytam el. A rámtukmált tananyagból csak itt-ott kavargog valami a fejemben. Hibáztathatnám tanáraitam, az iskolát, magamat. Nem teszem. Inkább örülök neki. Most felnőtt fejjel újra a kezembe veszem a hajdan meg nem tanultakat és boldog rácsodálkozással olvasom.

Lássuk például az Iliászt! Valami hősköltemény, dereng fel bennem. Görög istenek és félistenek gigász harca, bámulatos helytállása.

Nicsak! Ez inkább szatíra.

Valami ismeretlen okból a görögök már tizedik éve harcolnak Trója falai alatt. Persze! Egy csalfa asszony a háború oka. Vajon érdemes-e tíz év után hazavinni Helenát?

S mivel foglalkoznak két csata között a jó görögök? Ne felejtjük már tíz éve vannak távol!

Nőkön vitatkoznak! Agamemnon Apollon papjának lányával kárpótolja magát. Az isten haragjával azonban nem dacolhat, a lányt el kell engednie. Nosza majd szerzünk másikat — gondolja — és máris elkívánja Achilles rabnőjét. A durcás Achilles visszavonul a harctól. Csinálják nélküle! Kicsit ugyan érthetetlen, hogy egy nőért bántódik, mert Platon szerint Patrokloszba volt szerelmes. Biztos a változatosság.

Közben Priamos magas Trója várában vígan dörzsöli a kezét: elintézik ezek egymást nélküle is.

Achilles nem hagyja annyiban a dolgot, isteni anyjához, Thetishez fordul igazságért. Thetis rohan Zeusshoz és hízeleg neki. Ne engedje Tróját bevenni, míg fiának igazságot nem szolgáltatnak. Zeus hajlik kedvence szavára, de mint afféle jó papucs, fél feleségétől, Hérától, aki Agamemnon pártján áll.

Mit tesz hát? Lakomát rendez az isteneknek, s mikor a kellemes trakta után mindenki elalszik, sutyiban intézkedik. Az istenekre mondom, hát nem szatíra ez?

Érdemjegy: elégtelen

7.

Aztán újra láttam a papát. Úgy történt, hogy anyám terhes lett. Bementünk a kórházba, s idegesen vártunk a szülészoba előtt. Anyám le-föl járkált, s egyik cigarettáról a másikra gyújtott. Ekkor dobták ki a papát a szülészobából.

— *Maga marha* — kiabálták az ápolók — *ide a feleségének kell befeküdni!* Még láttam apát néhány pillanatig, ahogy kihajították a kórház ajtaján.

— *Anyá, te ezt nem tudtad?* — kérdeztem gyanakodva.

— *Olyan régen volt, amikor te születél, hogy már elfelejtettem. Ugye megérted, hisz már olyan nagyfiú vagy?*

Persze most nagyfiú vagyok. Elgondolkodtam ezen a szülés dolgon: ha az embereknek ennyi fogalmuk van a fajfenntartásról, eddig hogyan nem haltunk ki? Én mindenesetre másképp fogom csinálni, ha Irén előkerül, és dinasztíát alapítok vele.

Megszületett a kisöcsém. Nem nagyon hasonlít rám, az biztos. Se púpja, se három lába, orra is csak kettő van. Undok módon bőg egész nap, anyám meg ugrál körülötte. Már tudom, hogy nem fogom szeretni, akármint is lesz a jövőben.

Igazam lett! Útálom a kis dögöt. Beleöntötte a bilit a levesbe és rám fogta, egérfogót tett a postaládába, ami becsípte az újságos nyelvét, ellopta apánk csörgősipkáját, amíg az részegen aludt Szibériában. Persze ezt is rám kente. Már az egész környék engem szidott. S ami a legszörnyűbb, ha baja esett, akkor velem is történt valami. Ha elvágta az ujját, miközben a konyhakéssel dobált a járóke-lőkre, én eltörtem a kezem, ha kibicsaklott a bokája, mikor a rendő-rök elől menekült, miután kirabolt egy bankot, nekem eltört mind a három lábam. Benn feküdtem a kórházban, minden lábam gipszben, és ez a kis pizsok odaáll az ágyam mellé és kifújja az orrát. Elegánsan zsebkendőt emelt bal kezével a bal orrához, jobb kezével a jobb orrához.

Gyűlölöm!

Alig vártam, hogy kiengedjenek a kórházból. Egy szép tavaszi reggelen langymeleg szellő fújdogált, a madarak csicseregtek, én meg fogtam egy ásót és a kölyköt elástam a kert végében.

— *Most fűjkáld az orrod* — mondtam elégedetten.

Hogy anyámnak ne legyen hiányérzete, betettem a kölkök ágába egy rongybábút. A mama babusgatta a bamba bábút, cirógatta, kicsi fiának nevezte és boldog volt, hogy milyen jól viselkedik.

— *Látod, látod* — rótt meg egyszer — *példát vehetnél az öcsédéről.*

Másnap leöntöttem sárga festékkel az undok bábút. Anya ekkor kitiltott a házból, nehogy én is elkapjam a sárgaságot.

— *Mégiscsak szeret* — könnyeztem, különben nem zavart volna ki. A kertben egy kis kellemetlenség ért, mivel a lábtörésem óta mankóval járok. A féllábú újságos nem kis kárörömmel nézte végig, hogyan ügyeskedem ki fogaimmal az újságot a ládából. Azt hiszem örökre szakítottam az öreggel.

A napokban híreket kaptunk apámról. Állítólag elhagyta Szibériát. Nagyon felizgatott a dolog, szeretnék én is utazni, különleges embereket megismerni. Elegem van az itthoni szürke életből. Egyelőre elterveztem, hogy elmegyek Szibériáig, ott megtudom apám hogy csinálta és követem a példáját. A módszer remek!

Az öreg a múltkor a szokásosnál is jobban berúgott és egy arra járó vicces vándorcirkusz berakta az oroszlánkretreche. Mielőtt magához tért, kidobták az út mellé, néhány száz kilométerrel arrébb, az oroszlán nem kis megkönnyebbülésére. Apám ekkor határozta el, hogy nem iszik többet pálinkát, mert attól, úgy látszik rájön a bolyonghatnék.

— *No* — biztattam magam — *ha utazni akarsz, te is így csináld!*

Elkezdtem Szibériában érdeklődni vicces emberek után. Találtam is egyet, felvázoltam neki nagy vonalakban a problémámat.

— *Rendben* — bólogatott megértően — *itt egy vödör víz, ezzel bekuporodsz ide a faliszekrénybe, ha jön a sógor és kinyitja az ajtaját, nyakon öntöd a vödör vízzel.*

Nem értettem a dolgot, de a vicces ember biztosan tudja mit csinál. Az első nap még türelmesen vártam a bezárt szekrényben, hogy nyakon öntsem a sógort, de vasárnap este már fogytán volt a türelmem. Fájt minden púpom és a lábaim is zsibbadtak. Mikor hétfőn kinyitották a szekrényt, megdermedve borultam ki az ajtón. A vicces ember ott állt fölöttem vigyorogva.

— *Ne haragudj pajtás, elfelejtettem, hogy szombat-vasárnap zárva van Szibéria.*

Guggolva mentem hazáig, a vicces ember anyján gondolkodva. Napokig tartott míg újra felegyenesedtem. Anyám addig kiadta egy albérlőnek az ágyamat, mert én a fotelban aludtam. Mikor végre újra ki tudtam menni az utcára, álmélkodva láttam, hogy egy arab karaván megy át az utcánkon. És micsoda tevéken! Igaz négy lábuk van, de a két púpjuk gyönyörű: barnák, puhák, szőrösek, akár csak az enyém. Most tudtam csak végleg elfelejteni Irént. Anyám berángatott a kapunk elől:

— *Azonnal bejössz, te idióta, nincs kedvem tevepörköltet enni!*

Ezt sem értettem. De hát mit is tudhat az anyám a szerelemről, mikor apámat életében csak kétszer látta. Egyszer, amikor hozzám ment, egyszer pedig az öcsém születésekor.

Az öcsémről jut eszembe, hogy a múltkor a kis piszok kimászott a föld alól. Nem tudom, mit csinált ott két évig, és hogy miért pont most jutott neki eszébe előmászni. Szerencsére én vettem észre, és gyorsan rátettem egy nagy követ.

— *Na, most mássz elő!*

Aztán eltűnődtem: hátha a két év alatt megváltozott, s ma már nem is gyűlölném annyira. Végül úgy döntöttem: biztos, ami biztos, várok még két évet, majd csak aztán ásom elő.

Este a felső púpom viszketni kezdett. Próbáltam a falhoz dörögni, de a két alsótól nem sikerült. Anyámért kiáltottam, aki csak sokára jött, mert nehezére esett otthagyni a kis tökéletlen öcsibábut. Végül bejött morgolódva, de mikor megtudta, hogy a púpomat kell megvakarni, megenyhült. Ritkán engedtem meg neki. Hasra fordultam, és ő meglepetésében fölkiáltott. A felső, kis lankás púpom tetejére egy másik púp kezdett nőni. Púp hátán púp, forgolódtam elégedett pofával a tükör előtt. Na végre, egy kis érdekesség, amivel feltűnést kelthetek. Csak egy baj volt: ahogy a púpom nőtt, úgy vékonyodott a hangom. Végül már ott tartottam, hogy ha megszólaltam, az emberek az óvóhelyekre siettek, mert azt hitték, hogy bombatámadást jelez a sziréna.

Megvizsgált az orvos, majd közölte a diagnózist:

— *Az a baj, hogy az egyik lába hosszabb, mint a másik kettő.*

Mikor a műtét után kijöttem a kórházból, az egyik lábam rövidebb volt, mint a másik kettő. Lépteim morzéja most így hangzott: ti-tá-tá, ti-tá-tá.

A mamát ez az új ritmus zavarta.

— *Égész nap itthon lebzszel! Más fiú a te korodban a barátaival csavarog, ablakokat tör be, rendőrautókat lop el.*

Hiába hivatkoztam arra, hogy én a három lábam miatt sosem tudtam járni, s barátom sincs egy sem, nem engedett. El kellett mennem barátokat keresni, ablakot betörni, rendőrautókat lopni.

Nehezen ment a dolog. Akárhány fiúhoz menteni oda, hogy törjünk be ablakokat, lopjunk el rendőrautókat, egy sem akart. Azt viszont felajánlották, hogy a gyönyörű púpjaimmal lehetek terepasztal a villanyvasúthoz. Jól szórakoztunk. Hazafelé szorongtam egy kicsit, hogy mit mondjak, ha a mama a rendőrautókat firtatja. Másnap anyám egy kicsit nagyobb respektussal nézett rám, ahogy elmentemben közöltem vele, hogy most majd jól betörök néhány ablakot. Sokáig ácsorogtam a fűszeres kirakata előtt, kezemben egy jókora kővel. Nem dobtam el, gyáva vagyok. Nem lehetek mindenben tökéletes — nyugtattam meg magam. Megpróbáltam néhány vásott utcakölyköt felhajtani. Érdekes, hogy a környékünkön egy sincs.

Egyszer aztán mégis szerencsém lett: egy száguldó teherautóról leeső téglá betörte a kirakatot.

— *Ki volt az?* — rohant ki a boltos hörögve.

— *Én* — álltam elő félelemmel vegyes büszkeséggel. Hogy fog örülni a mama! A boltos komótosan feltúrta az ingujját — éreztem, hogy baj van, próbáltam menekülni, de már későn. Olyan dudorosra vert, hogy nem lehetett megkülönböztetni, melyik melyik felem.

Anyám nem örült. Azt mondta, ő nem úgy gondolta. Na ja! Így igazodjon ki az ember a felnőtteken. A verés ellenére, vagy talán éppen azért, szenvedélyemmé vált a kirakat betörés. Tovább kutattam vásott kölykök után, de hiába. Ekkor jutott eszembe az öcsém. Nem telt ugyan még le a két év, amit kiszabtam neki, de kiástam. Mikor előmászott, kicsit sápadt volt. Ezt annak tudtam be, hogy az elmúlt néhány évben nem sokat volt napon.

— *Nagyot nőttél öcsém* — mondtam csak így barátkozóan elvégre regen beszélgettünk.

— *Á, te vagy az édes bátyám* — sóhajtottá örvendezve.

Édes bátyám — esett le az állam. — Ebből már nem lesz rendőrautó lopás. Aztán megkérdezte öcsi: merre van a legközelebbi templom. Gyengéden visszavezettem a gödörhöz és belelöktem. Jó sok földet is hánytam rá.

— *Az isten üthetett ebbe odalenn?*

Csupa rejtély az élet. Mire megszokjuk valakiről, hogy gonosz, hirtelen megváltozik és virággal kedveskedik. Nekem ez magas. A gyíkot is azért utálok, mert hol van farka, hol nincs.

Apám közben börtönbe került, mert felkutatta a vándorcirkuszt és bosszúból rátekeredett az óriáskígyóra és megfojtotta. Utána megette elevenen a három nyulat, amit a kígyónak tettek be vacsorára. Veszélyes dolog idegen tájakra merészkedni.

Anyám este könnyes szemmel hajolt a levélpapír fölé:

Kedves Férjem! Tudatom veled, hogy mindannyian büszkék vagyunk rád. Nem sül már le a képenről a bőr a barátnőim előtt, hogy az én férjem olyan tutyimutyi, hogy még börtönben sem volt.

S valóban, én is észrevettem, hogy másképp néznek rám az emberek. Reggel is, amikor rácsaptam a postaláda ajtaját a féllábú újságos nyelvére, az csak a szemeit forgatta, meg düllesztette, de szólni nem mert. Ilyen az, ha jó családból származik az ember. Kezdtem büszke lenni apámra. Érdeklődtem is anyámtól apám felől, de a mama nem tudott róla semmit, még a nevét sem. Csak kétszer találkozott vele: az esküvőjükkor és az öcsém születésekor. Az esküvőn a mama olyan meghatott volt, hogy nem figyelt apám nevére, mikor meg a kórházból kidobták, nem mondták.

8.

Középiskolai dolgozat

Neoplatonizmus

Csiga-biga gyere ki — mondta Platón a léleknek, s az engedelmesen el is hagyta a testet. Noé, aki szerencsétlenségére még nem ismerhette Platónt, más módszerhez folyamodott, mikor már nem bírta elviselni, hogy feleségével állandóan együtt legyen, nem lévén más ember a földön. Mindég csak szaporodni és sokasodni akart!

Noé szerencséjére szőlőt is vitt a hajóra, s így a vízözön elmúlásával hamarosan nekiláthatott a borkészítésnek, elhanyagolva a többi házimunkákat.

Az asszonynak már ez sem tetszett. Hát még az, hogy Noé beanyakalva néhány liter bort, renyhén heverészett a pocsolyában,

s feleségét már igen unó lelke messze szállt a távoli hegyek fölött, boldog szabadságban.

Az asszony nem tudott mit kezdeni az ott maradt testtel, ő birtokolni akarta a lelket is. Várt hát türelmetlenül, hogy a mámor elmúltával újra az övé legyen. Közben nagyon gyűlölte a bort, ráfogva minden gonoszságot. Magában természetesen nem keresett hibát, az ökör férje és a bor tehet mindenről.

Noé lelke, mikor visszatért kalandos útjáról rettegni kezdett. Bűntudatosan próbált újra megfelelni az asszonynak, aki iszonyatos erkölcsi magasságokból gyalázta a sárba.

S bár Noé félt ezután, mégis az első adandó alkalommal újra a pohárért nyúlt, s ismét repülhetett lelke kissé bizonytalan szárnya-
in.

A férfi lelke azóta is száll. S a nők? A nők csak ritkán neoplatonisták.

Érdemjegy: elégtelen

9.

Itt állok hát örök sötétségben, örök kételyek közt. Nem tudom ki az apám. Anyám nevét már félve kérdeztem meg. A sajátját sem tudta. Azt mondta ő talált gyerek, így senki nem tudhatta, mi a neve. Nem kérdeztem tovább, mert sejtettem a szörnyű igazságot: két névtelen embernek csak névtelen gyereke lehet. Ezért hív úgy állandóan a mama: fiam.

Harminchárom éves vagyok és nevem sincs. Milyen szerencsém van, hogy egyetlen hőstettet sem követtem el, hogy nem váltottam meg a világot. Most, ha szobrot kellene állítani, nem tudnának rá mit írni. Hétköznapi kisemberek sorsa az enyém, és az isten tudja miért, ez valahogy fáj. Igaz, betörtem néhány kirakatot, tizenhat évet jártam óvodába, voltam terepasztal, de ez mind semmi. Mi marad az utókorra? Ekkor határoztam el, hogy király leszek.

Mint leendő királynak, úgy éreztem bele kell avatkoznom a közügyekbe. Rögtön fel is jelentettem a szomszédasszonyt a férjénél. Nagyon dühös lett az öreg, hogy csalja a felesége. Reggel a szokott módon elindult munkába, de egy nagy kört leírva aztán betért a kertünkbe, ahol én elbújtattam az orgonabokrok között.

Idegesen viselkedett, mire szóltam neki, hogy a fogát ne csikor-gassa annyira, mert még elárul bennünket.

— *Azt nem tudom, hogy ez a ráncos öregasszony ki a fenének kell még?* — tűnődött, miközben tovább csikorgatta a fogát.

Nekem kezdett kellemetlen lenni a dolog, mert ha anyám kijön a zajra és lefülel bennünket, baj lesz. Aztán a szomszédnak végre kitört az egyetlen felső foga, és megszűnt a csikorgás. Óvatosan, hogy ne vegye észre, felvettem a fűből kiköpött fogát, később majd nyakláncot csinállok belőle. Ekkor befordult a sarkon egy kerékpá-ros fiatalember.

— *Ő az* — suttogtam izgatottan.

— *Na, majd most meglátod fiam, hogy bán el a magamfajta az ilyenekkel* — lihegte a szomszéd.

Visszaszorítottam a lélegzetem. Űristen, csak nem lesz vér-fürdő, ijedtem meg egy pillanatra, de aztán hatalmába kerített a soha át nem élt események izgalma. A férfi közben letámasztotta a biciklijét és bement a házba.

— *Mit tetszik csinálni?* — kérdeztem mohón.

— *Hogy mit csinállok?*

— *Mit?*

— *Hogy mit? Hát ezt nézd meg!*

Ezzel odament a biciklihez és bicskájával miszlikbe vágta mind a két gumiját. Elhűlve néztem a biciklit, miközben ő elégedetten tá-vozott. Ez igen, gondoltam magamban, így megbosszulni a házastársi hűtlenséget.

Tudtam, hogy a biciklis a szomszédasszonytól anyámhoz megy. Na, most majd én is jól megbosszulom anyám házastársi hűtlenségét! Gyorsan berohantam a konyhába a kenyérvágó késért, hogy majd a kellő pillanatban nálam legyen. Újra elrejtőztem az or-gonabokrok között. A férfi kijött a szomszédból és áttolta a kerék-párját hozzánk. Nem vett észre semmit, bement anyámhoz. Itt a cselekvés pillanata, gondoltam, és előrohantam a nagy konyha-késsel a bozótból. Ekkor jöttem rá, hogy egy kis baj van. A gumikat már összehasogatta a szomszéd! Mit csináljak? Hasogassam tovább? No hisz, nagy dicsőség mások már elvégzett bosszújába belekontár-kodni. Várjam meg a holnapot, mire a biciklis megragasztja a kereket? Addig-addig tűnődtem a szinte megoldhatatlannak látszó problémán, míg anyám kijött a biciklis emberrel. Én ott álltam a konyha-késsel kezemben a szétszabdalt gumik mellett.

— *Mit csináltál a postás bácsi biciklijével?* — csapta össze anyám a tenyerét. Aztán sarkon fordult és bement a nyújtófáért. Próbáltam menekülni, de a postás elfogott, s hiába mondtam, hogy így meg úgy, együttes erővel úgy elvertek, hogy alig maradt bőr épen a púpomon. A nagy visításra előjött a szomszédasszony, és azt mondta, én olyan gazember vagyok, hogy valószínűleg fel fognak akasztani, és csak azon csodálkozik, hogy eddig még nem akasztottak fel. Erre anyám ráripakodott, hogy legjobb lesz, ha befogja azt a mocskos nagy száját és abbahagyta a verést. A nekibuzdult postás elszántan kérte anyámat, hogy még keverjenek le egypárat nekem, erre ő is kapott, mire sürgősen elpályázott a portárol.

Este a szomszédasszony izgatottan mesélte az urának:

— *Képzeld, ezt a rusnya háromlábú kölyköt rajtakapták, hogy egy konyhakéssel kilyuggatta a postás biciklijét.*

Másnap reggel odajött hozzám a szomszéd és azt mondta:

— *Egyen meg téged a fene!*

Árulásomból a banya megsejthetett valamit, mert ettől kezdve üldözött. Kész szerencsétlenség volt az életem. Hogy megengeszteljem, elhatároztam, kedveskedek neki. Kimentem az erdőbe és szedtem csiperkegombát. Szerénytelenség nélkül mondhatom, hogy kiválóan ismerem a gombákat. Gyönyörű, pirossapkás, fehérlemezes, bocskoros csiperkét szedtem.

— *Nézze szomszédasszony — barátkoztam — ezt a szép csiperkét magának szedtem. Fogyassza egészséggel!*

Egész délelőtt az udvaron tébláboltam, hogy az ebéd után bezebelem a jól megérdemelt köszönetet. Fél egy lehetett, mikor a szomszédban felszakították az ajtót, és az öregasszony kirohant az udvarra a nyakát szorongatva:

— *Megmérgezték — visongta — megmérgezték az átkozott csiperkével! Jaj istenem, mán meghalok!*

Anyám mentőért futtatott gyorsan, mert a mi környékünkön még nem volt telefon. Neki is iramodtam, de a sarkon megálltam visszakukucskálni, mert még sohasem láttam senkit meghalni. Hiába leselkedtem, a vén satrafa csak visongott, hogy hal mán meg, s közben saját nyakát szorongatta, s a nyelvét öltögette egyre. Eluntam a várakozást, s elmentem mentőért. Közben azon izgultam, ne-hogy mégis meghaljon, míg vissza nem érek.

Másnap a szomszédal meglátogattuk a feleségét a kórházban. Az asszony elkékült fejjel feküdt az ágyban. Kicsit természetellenes

a színe, de azért megmarad, gondoltam. A vénasszony nem szólt semmit, csak vérbe borult szemeit forgatta.

Hazafelé szóltanul baktattunk. A kapunk előtt azt mondta az öreg: — *Aztán, ha máskor gombát szedsz, ne feledkezz meg ró-lunk!*

10.

Hipnózis alatt feljegyzett elbeszélés

A régi szép idők, mikor még mindannyian összetartoztunk! Korán reggel vidám indulók szólították az országot a munkásosztály nagy ünnepére. Az emberek felöltötték a már előző nap gondosan előkészített ünneplőjüket, s vidáman siettek munkahelyükre. Boldog, kissé szorongó izgalommal lesték vajon jut-e nekik zászló, vagy valaki pártunk nagyjai közül?

S aztán megindult a színes forgatag. Léggömbök repültek, zászlók lobogták, az ünnepi szónokok érces hangja visszhangozta a hangszórókon, hogy mi nem csak itt, de egész Kelet-Európában egy nagy család vagyunk, egy nagy boldog család.

Közben a szerencsések, akiknek nem jutott egy zászló sem, már csendben kióvakodtak a ligetbe, ahol vurstli és kocsmák egész sora várta a mámoros munkásosztályt, aki öntudatosan ünnepelte magát.

Az ünnepség végén aztán pártunk nagyjaitól megszabadulva hömpölygött a tömeg, s megkezdte a jó megérdemelt evés-ivást. Késő délután ritkulni kezdett a nép. A kisgyerekek arról álmodoztak hazafelé menet, majd, ha megnőnek, ők is munkások lesznek, s ugyanígy ünneplik őket.

Közben a Ligetben már csak a legelszántabbak támaszkodtak a kocsmapultokon, heverték a bokrok alatt, részegen motyogva.

S másnap? Másnap telve élményekkel, újult erővel állt munkába a nemzetközi munkásosztály.

11.

Ezen a nyáron új lakó költözött a kömyékünkre. Nem volt rajta semmi különös, átlag termetű, középkorú férfi volt. Sötétszürke

szemei két hosszú kocsányon lógtak, mint a csigáknak, szárnyait szorosán hátához simítva viselte. Azt mondta, a szárnyakat csak párzás idején, dísznek használja, mert repülni egyébként nem tud. Kérdeztem, mikor páرزott utoljára, mire azt válaszolta, ez akkor történt, mikor az apja született. Ő ugyanis sajátmagának egyben nagyanyja is. Az apja elhagyta őt születése után, anyja nem is volt, úgyhogy most ketten élnek a nagymamával.

— *Ez igazán remek* — lelkesedtem — *mi is ketten élünk a mamával, mert az apu minket is elhagyott.* — Az öcsémről nem beszéltem neki, nem akartam összezavarni. Ettől kezdve jó barátok lettünk.

Gyakran időztem a barátomnál. Ilyenkor két rádiót hallgattunk. Mindkét rádión ugyanaz az adó szólt, a barátom szerint ugyanis ez az egész rádió dolog egy nagy hazugság. Nem igaz, hogy száz és ezer helyen egyszerre ugyanaz az ember hallatszik. Mindenhová más beszél, csak egyszerre mondják. Sok napot töltöttünk azzal, hogy rajtakapjuk őket, hogy az egyik bakizik és mást mond, mint a másik. Feszülten figyeltünk reggeltől estig. Magnófelvételeket is készítettünk, de hiába.

— *Nagyon profik* — dörzsölgette gondterhelten az állát barátom.

— *Ravaszak, de az én eszemem nem járnak túl!*

Az egyik nap aztán hiába mentem, nem szólt egyik rádió sem. A barátom elgondolkodva ült egy térkép fölött. Álldogáltam egy darabig, de észre sem vett. A nagymamát is hiába kérdeztem.

— *Mit csinálsz?* — törtem meg végre a csendet.

Felém fordult, kicsit szigorúan, azoknak a férfiaknak a tekintetével, akik a világ nagy terheit hordják a vállukon:

— *Felfedeztem egy közvetlen vízi utat Pusztataskony és Vlagyivosztok között.*

Másnap eltűnt. Soha többé nem láttam.

Apám közben visszatért Szibériába. Elhatároztam elmegyek hozzá, megkérdezem merre van Vlagyivosztok, mert ezek a dolgok már nagyon gyanúsak. Olyan ivászat szaguk van. Apám azt morogta:

— *Tuggya a fene.*

Lehet, hogy ez a Vlagyivosztok, ahová közvetlen vízi út vezet Pusztataskonyból nem is egy kocsmá?

Ekkor vettem észre, hogy nincs rendben valami Szibériában. Mindenki némán állt, poharát szorítva, és egy embert figyelt. Mi van itt? Apámat kérdeztem, de nem válaszolt.

— *Fönről van* — suttogta valaki — *ellenőrizni jött.*

Tehát így néznek ki, bámultam már én is szóltanul az idegen férfira. Fönről jött! Ellenőrizni! Az idegen úgy tett, mintha nem venne észre semmit, de a keze remegésén látszott, hogy fél. Most úgy tesz, mint akinek pisilnie kell. Kimegy a WC-re. Nagyon gyanús. Hirtelen megelevenedik a kocsmá. Valaki odaugrik a WC-ajtóhoz és bezárja.

— *Hú* — lélegzett fel egy emberként egész Szibéria.

Most mi legyen?

Mindenki egyszerre beszél:

— *Hagyjuk ott és ezentúl járjunk a nőibe!*

— *Verjük agyon!*

— *Próbáljuk megvesztegetni!*

— *Gyűjtsük rá Szibériát* — hangzottak el sorban az ötletek.

Közben néha egy-egy elhaló segélykiáltás hallatszott a klozetből, aztán már csak valami tétova kaparászás.

— *Nem hallotok valami furcsa zajt a WC felől?* — vágott közbe a kocsmáros a vita negyedik napján.

Mindenki elnémult. Hallgatóztunk. A klozetban néma csend. — *Azt hiszem, most már levehetjük ezt* — töprengett a kocsmáros, és leakasztott a budi ajtajáról egy CIÁNOZÁS feliratú táblát.

Midőn ilyen szépen lezárult ez az ügy Szibériában, elindultam a barátaimhoz vonatost játszani. Lefektették a púpjaim között a síneket, ízléses kis papírmásé fákat, műanyag házikókat helyeztek el rajtam, a legkisebb púpomon birkanyáj legelészett. Nagyon szép volt. Egy tükröt tettek elém, hogy én is láthassam. Legjobban az álmomást szerettem, ahol váltó is volt. Csitt-csatt, csitt-csatt, robogtak a kis vonatok. Egyszer tüsszentenem kellett, mire kisiklott egy expressz és három tehervonat. A fiúk rajzszőgekkel odatűzték a padlóhoz, hogy ezután ne mozoghassak. Nem bántam, csak néztem a tükörből a kis mozdonyokat, ahogy száguldanak körbe körbe. A játék végén kértem a fiúkat, hogy ne vegyék le rólam a terepasztalt, így legközelebb nem kell majd a felállításával vesződnünk. Hazafelé egész csapat gyerek követett az utcán vidám zszibongással. Úgy látszik szeretnek engem.

Othon anyám azzal fogadott, hogy nőszül az öcsém. Kicsit meglepődtem. Kiosontam a kertbe, és megnéztem, a kövek a helyükön vannak-e.

Minden rendben volt.

— *Biztos, hogy nőszül?* — kérdeztem anyát.

— *Menj be a szobájába, és kérdezd meg tőle.*

Bementem. A bábu ostobán feküdt az ágyban. Kellemetlenül éreztem magam. A biztonság kedvéért azért megkérdeztem:

— *Tényleg nőszülsz?*

A bábu hallgatott.

— *Na, mit mondott?* — érdeklődött anyám.

Épp elaludt, nem tudtam megkérdezni — válaszoltam bizonytalanul. Nem volt mit tenni, ki kellett békülnöm a féllábú újságossal. Nőügyekben mégiscsak ő a szakértő.

— *Figyejjen má bé* — kérdeztem izgatottan reggel — *lehet az, hogy egy nő feleségül menjen egy élettelen bábuhoz?*

Az újságos nem hagyta magát siettetni. Komótosan beigazgatta szájával a postaládába az újságot és csak azután felelt:

A nőknél minden lehetséges — és visszabicegett mankóival a postára egy másik újságért.

A menyasszonyt nem láttam az esküvő napjáig. Mint kiderült, egy süketnéma, vak öregasszony volt a szomszédos menhelyről. Leült az öcsém ágya mellé és megfogta az idióta bábu kezét. Anyám könnyes szemmel nézte őket. A pap megkérdezte a bábút, hogy akarja-e ezt a nőt feleségül. Mielőtt a bábu válaszolhatott volna, anyám hangosan felzokogott. A pap ezt igennek vette. Most az öregasszonyt kérdezte, akinek fogalma sem volt arról, hogy mi történik körülötte, csak ült és fogta a bábu kezét. Anyám már úgy bömbölt, mint egy bengáli tigris. A pap ezt is igennek vette.

Este kimentem a kertbe, lehánytam az öcsémről a földet és közöltem vele, hogy ma volt az esküvője. Meg sem lepődött különösebben, csak megkérdezte, hogy szép-e a menyasszony.

— *Úgy kb. hetven éves, süketnéma és egy kicsit gyengén lát* — válaszoltam. Nem mondtam meg, hogy vak, hátha ezzel elijesztem. Nem akarok a boldogsága útjába állni. Az öcsém azt dünnyögte, akkor jó, és visszamászott a gödörbe.

— *Meg sem akarod nézni?*

— *Nem* — felelte, és magára húzta a földet. Segítettem neki. Mégis a bátyja vagyok.

A házban közben folyt a lagzi. Anyám etette a konyhában a vak öregasszonyt, az újdonsült férj pedig a szobában készült a nászéjszakára. Későn csendesedett el a ház. Éjjél felé már csak anyám szipogott a levélpapír fölött:

Kedves Férjem! Tudatom veled, te állat, hogy megnősült a kisebbik fiad.

Én sokáig forgolódtam az ágyamban. Mi lehet most az öcsém szobájában? Nagy misztérium a házasság.

Reggel anyám ott stréberkedett a vén boszorka körül, tömte bele a finom falatokat. Eddig engem etetett először. Úgy látszik, most a második helyre szorultam. A boszorka elégedetten böfögött, zsíros lé csorgott le bibircsókos arcán. A mama mosolyogva törölgette le, és rusnyán gügyögött hozzá:

— *Hát jól lakott az én kis menyem?*

Nehezen viseltem a nagy boldogságot, ami a házunkba költözött. Velem már senki sem törődött. Az öcsém azért nem, mert egy bábu volt, az öregasszony azért nem, mert azt sem tudta, hogy létezem, anyám meg azért nem, mert állandóan a banyát dédelgette. Keztem kutyául érezni magam. Mindenki boldog ebben a házban, csak én nem.

Ördögi terv született meg az agyamban: elszeretem az öcsém feleségét, akinek úgy sincs fogalma arról, hogy az öcsém felesége. Kilestem egyik nap, mikor egyedül üldögélt a konyhában és minden bátorságom összeszedve odamentem hozzá:

— *Hello, én vagyok a Bobby a Dallasból.*

Azt hittem ettől puff lesz, de nem így történt

— *Én a Jockeyt szeretem* — mondta gőgösen.

Leforrázva kullogtam el. Egész éjjel nem aludtam, sötét terveket szőttem a sógornőm behálózására.

Másnap vártam a féllábút, adjon tanácsot.

— *Egyszerű a dolog* — fontoskodott az öreg — *vak az vénasszony, nem?*

— *De igen.*

— *Nahát, akkor úgysem lát téged. Változtasd el a hangod és mondd azt neki, hogy te vagy Jockey.*

Ördögi csel, méltó hozzám. Már rohantam is a konyhába.

— *Hello* — duruzsoltam csábosan — *én vagyok a Jockey.*

Az eredmény fergeteges volt. Az öregasszony rám meredt, majd felugrott és rám vetette magát, mint egy vérszomjas szíu indián, aki

skalpolni készül. Menekülésre fogtam a dolgot, ha ilyen a nemi élet, én nem kérek belőle. Már elkéstem. A boszorka letepert a földre és, és...

Így történt, hogy anyám nagymama lett.

A szüléskor kicsit ideges voltam. Ha a gyerek háromlábú, háromorrú, hárompúpú lesz, akkor gyanakodni kezdenek. Szerencsém volt. Normális kislány született. Dús fekete szőr borította kis testét, s a szeme is kinyílt negyednapra. Nagy volt az öröm otthon. Velem már végképp nem törődött senki, de kit érdekelt? Apa lettem, titkos apa. Este kiosontam az öcsémhez és közöltem vele a hírt, hogy mindketten apák lettünk. Közönyösen fogadta.

— *Na, rám ne számíts többet, te köszívű* — fakadtam ki. — *Eddig is megtettem érted mindent, szerető testvéred voltam, apád helyett apád. Ennek vége!*

Annnyi követ hordtam rá, amennyit csak tudtam.

Anyu írt a papának:

Kedves Férjem! Tudatom veled, hogy nagypapa lettél. A kislány a te nevedet kapta. Úgy hívják, hogy Kedves Férjem.

Ezt is megértük! Van egy ember a családban, méghozzá a legkisebb, akinek van neve.

Kedves Férjem — így hívják az én titkos lányomat. Az öregasszony ugyan kardoskodott, hogy Jockeynek hívjuk, de végül a mamával meggyőztük, hogy a lányt a nagyapja után kell elnevezni. Minden Kedves Férjem körül forgott. A mama csak nekem nem engedte meg, hogy hozzá nyúljak.

De igazi csoda is történt Kedves Férjem születésekor, s legalább akkora, mint ama Názáretiékor, azzal a csillaggal: hazajött a papa. Úgy látszik, amit egy apánál hosszú évek alatt nem ér el egy gyerek, azt az unoka csupán a létezésével eléri.

Anyám térdre rogyott a konyhában és imádkozni kezdett, én a sarokból tátott szájjal lestem, az öregasszony nem vett észre semmit.

A papa nem szólt, nem is köszönt. Bement az öcsém szobájába, megnézte az unokáját, majd megveregette az öcsibábu vállát:

— *Derék gyerek vagy* — s ezzel el is ment.

— *Nem igazság* — küszködtem a sírással — *a papa életében most mondott először dicsérő szavakat és azt is ez a hülye bábu zsebeli be helyettem.*

Kirohantam a kertbe, lehánytam az öcsémről a földet és jól felpofoztam. Ettől egy kicsit megnyugodtam.

12

Hipnózis alatt feljegyzett elbeszélés

Későn mentem haza. Ez még nem szokatlan dolog az ember életében. Sikerral vettem a lépcsőházajtót, mely valamilyen oknál fogva nyitva volt. A gond a lakásajtónál kezdődött. Elvesztettem a kulcsom. Sebaj, ma a szüleimnél alszom, gondoltam, s máris irány le a harmadikról. Közben egy másik éjjeli bolyongó bezárta a kaput. Csapdába estem! se ki, se be. Amilyen szerencsém van reggelig nem jön haza senki. Kétségbeesett kísérleteim is kudarcba fulladtak, hogy az ajtómon erőszakkal hatoljak be. Legalább szélesebbek lennének a lépcsőházfolyosók, hogy nagyobb lendülettel futhatnék neki!

Hajnal fél ötkor szabadultam fogvacogva, keserű gondolatokkal: kizártam magam, vagy bezártak engem?

13

Ilyen egy nyomorult sorsot! Még szerencse, hogy kitört a háború és elvittek katonának. Az öcsémmel beidéztek bennünket sorozásra. A kis hülye közölte, hogy rá ne számítsanak, és visszabújt a föld alá. Mit tehettem? Csak nem veszi magára a család azt a szégyent, hogy egy szolgálatmegtagadót nevelt? Hónom alá fogtam öcsibábut, és elmentem a sorozásra. A bábu rögtön megfelelt, nálam azonban adódott egy kis gond. Kifogásolták a terepasztalt a hátamon. Végül egy tábornok megoldotta a problémát: majd hegyvidékre visznek csatába és ott a parancsnokok rajtam modellezik le a csatát. Utána pedig jó leszek felderítőnek. A hegyek között, hasrafekve remekül bele tudok majd olvadni a környezetembe.

Érdekes dolog ez a háború. Gyönyörű zöld egyenruhánk van. Nekem még soha nem volt ilyen szép ruhám. Az utcán mindenki utánam fordul, ha meglát. Az ellenséget onnan ismerem fel, hogy kék ruhát visel. Ha meglátjuk őket, akkor ordítani kezdünk, szuromyt szegezünk és kitrancsírozuk a belüket. Igazán teljes lenne

a boldogságom, ha a mama, az öcsém felesége és Kedves Férjem nem kísért volna el bennünket. Az még hagyján, hogy az öcsémet rohamkor a hónom alatt viszem, de a vak öregasszonyt is vezetném kell, nehogy elessen rohanás közben. Mivel mind a két kezem foglalt, a mama viszi a puskát. Mikor aztán ellenséghez érünk, én átadom neki a vak öregasszonyt, az öcsémet és átveszem a puskát. Ledöföm az ellenfelem, visszaadom a puskát és átveszem az öcsémet és az öregasszonyt. Az ellenség közben dermedten áll és megbabonázva bámul. Valószínűleg azért, mert ilyen csúnya öregasszonyt, mint az öcsém felesége, még soha életükben nem láttak.

Egyszer a mama majdnem ráfizetett a kék köténye miatt. Egy bajtársam már vigyorogva forgatta szuronyát a bordái között, mikor szóltam neki, hogy ne bántsa a mamám. Anya ekkor egyenruhát kapott, az ellenség pedig elhíresztelte, hogy olyan rosszul állunk, hogy már asszonyokat is besorozunk. Az első rohamnál keservesen csalódtak. A mama úgy harcolt, mint egy tigris. Az ellenség most azt terjesztette, hogy egy titokzatos csodafegyvert vetettünk be. Engem előléptettek és kineveztek a csodafegyver kezelőjének. Nagy tisztelet övezett, de kicsit magányosnak éreztem magam, mert a csodafegyvert titkosították. Az igaz, hogy az öcsém felesége miatt eddig is kerültek minket a bajtársak.

Ha a front valamelyik részén megjelentünk, barát és ellenség hanyatt-homlok menekült előlünk. Kicsit unalmas lett a háború.

A küzdő felek tárgyalásokat kezdtek a mama betiltásáról, mint különlegesen veszélyes tömegpusztító fegyverről. Engem is meghallgattak, de mást nem tudtam mondani, csak hogy a mama híres volt a környékünkön nagy szájáról és pofonjairól. De ilyen veszélyesnek még a papa sem ismerte.

Közben hírek szállingóztak arról, hogy ellenséges kémek meg akarják szerezni a mama tervrajzát. Ezért anyát, velünk együtt, egy betonbunkerbe zárták és kutyákkal őriztették. Seregünkben, hogy a csúf öregasszony el volt zárva, jelentősen nőtt a harci morál. De egyszer mégis bekövetkezett a baj. Az öcsém felesége kikéresztkedett a klozetra, s mivel vak volt nem talált vissza. Elfogta az ellenség, s a szemét bekötve, hogy ne lássa hová hurcolják, elvitte a főhadiszállásra. Ott aztán a tiszték, szemüket bekötve, hogy ne lássák a rémséges banyát, vallatni kezdték. Nem sokra mentek vele, az öregasszony dicséretére legyen mondva, végig tagadott. Arra hivat-

kozott, hogy ő süketnéma és vak, ezért soha nem láthatta és nem is beszélhetett anyósával.

Nem hittek neki, kínozni kezdték. Egy harapófogóval csavaragatták az orrát, aminek a nyomai még ma is látszanak rajta. A banya rémes vernyákolásba kezdett, s végül is el kellett engedniük, mert rettenetes visítózása demoralizálta az ellenséges katonákat. Mi sem hagytuk annyiban a dolgot, a mamával és Kedves Férjemmel kiszabadítására indultunk, dacolva a veszélyekkel. Már az ellenséges arcvonalig törtünk előre és még nem lőttek ránk, amin nagyon meglepődtünk. Észrevettük, hogy a feszült csendben az öcsém felesége tartott felénk, az orrát a földön húzva. Még most sem lőttek ránk, örültek, hogy megszabadultak a vénasszonytól.

Anyám belekarolt menyébe, én meg az orrát vittem utána, mert már teljesen kisebesedett a göröngyös földön. Kitartásáért vitézségi érdemrendet kapott, amit kedvtelve nézegetett a tükörben.

— *Látjátok* — mondta gögösen — *az igazán nagy teljesítményeket elismerik.*

A mama meghatódva simogatta gubancos szöghaját, de nekem nem tetszett a dolog. A boszorka mégiscsak egy mellékszereplő az eseményekben, akit csak azért hoztunk magunkkal, mert süketnéma és vak. Otthon nem tudta volna egyedül ellátni magát. Ezt meg is mondtam neki, de nem válaszolt, úgy tett, mintha nem látott és nem hallott volna semmit.

A háború egyre unalmasabb lett. Az ellenséges katonák seggrepacsit játszottak a lövészárkokban, a mama meg az öregasszony meleg teát árultak. Egyszer arra lovagolt egy tábornok, s az öcsém felesége megkérdezte tőle, hogy tulajdonképpen miért folyik ez a háború.

— *Milyen háború?* — lepődött meg a tábornok. — *Már régen békét kötöttünk. Maguknak ezt senki nem mondta?*

A tábornok ellovagolt, mi meg ott álltunk háború nélkül.

Még egy-két napot ücsörögtünk a lövészárkokban, hátha szól hozzánk valaki. Nem szólt. A katonák lassacskán hazaoldalogtak. Senki sem tudta, miért jöttünk ide, s most azt sem tudtuk miért mehetünk haza. Mi maradtunk utoljára, vártuk, hogy megköszöni valaki, ami tettünk. Úgy gondoltuk megérdemeljük, a mama mégiscsak titkos fegyver volt. Se vállveregetés, se köszönet. Elindultunk haza. Kitüntetést is csak az öregasszony kapott!

Othon egy néger király várta a mamát a kapuban. Megpróbálta elcsábítani Afrikába nэгereket gyilkolni, de a mama nem ment, kiábrándult a háborúból. Néhány nap múlva levelet kapott a hadügy-minisztériumból a mama, hogy vonuljon be egy titkos támaszpontra, mert mint hadititok, szigorú védelemre szorul. Én válaszoltam a miniszternek, hogy részesítse szigorú védelemben a saját anyját.

Leszálltak anyámról, viszont zsoldot csak én meg az öcsém kaptunk, mert a mama, Kedves Férjem és a banya hivatalosan nem volt katona. Próbáltam a mama érdemeire hivatkozni, de azt mondták, hogy titkos fegyver minőségben nem utalhatnak ki pénzt.

— *Tőlem ezentúl akár fel is fordulhat az állam* — mérgelődött anyám — *a kisujjam sem fogom értük mozdítani.*

Mérhetetlen közöny uralkodott el rajtunk mindennel szemben, aminek köze volt az államhoz. Ráadásul még egyik éjjel előmászott az öcsém. A zsoldját követelte. Szerinte ő nagyon is rászolgált. Fagyos mosollyal érdeklődtem tőle, hogy a föld alatt mire kell a pénz, miközben módszeresen temettem vissza.

A papa is megjelent a színen természetesen. Kártérítési igényt nyújtott be a minisztériumhoz az elmaradt zsoldja miatt. Arról, hogy nem volt katona nem ő tehet, épp külföldön volt, mármint Szibériában.

14.

Kórházi zárójelentés.

Sz.Gy.-t erősen ittas állapotban szállította a mentő osztályunkra. Gyomormosás után reggelig benntartottuk. Reggel panaszmentesen eltávozott.

Dr.K.

15.

Lassan, de biztosan végül is eljött a béke. Mint sok csatát megjárt harcosok az emlékiratainkon dolgoztunk. Az első oldal után abahagytuk, mert az öcsém felesége mindent jobban akart tudni. Hiába érveltünk, hogy ő aztán semmit nem láthatott és hallhatott a háborúból.

Szürke, egyhangú, unalmas napok következtek, mígnem az egyik nap éktelen hörgésre, csapkodásra, fröcskölésre ébredtem. A hangok a házunk mellett csörgedező patak felől jöttek. Ruháimat magamra kapkodva futottam ki a házból. A patak közepén egy ember állt és szorgalmasan mártogatta a fejét a vízbe, s mellékesen produkálta az imént leírt hangokat. Hozzárohantam és kirángattam a partra a kapálódzó férfit.

— *Mit csinál, maga örült?*

— *Hagyjon békén* — ordította kedélyesen — *meg akarok halni!*

— *Az mindjárt más* — hagyta rá azonnal és elengedtem.

— *Nem zavarja, ha nézem?* — érdeklődtem.

— *Hagyjon meghalni, az én életemnek már nincs semmi értelme.*

— *De kérem, én hagyom* — fortyantam fel sértődötten — *csak arra akarom felhívni a figyelmét, hogy itt a víz csak térdig ér.*

— *Így nem lehet öngyilkosnak lenni* — hisztériázott az idegen — *maga mindenáron le akar beszélni. Maga meg akar menteni!*

— *Isten őrizz, csak nyugodtan csinálja!*

— *Nem mond igazat* — vádaskodott az öngyilkos — *maga igenis meg akar menteni.*

— *Uram esküszöm, hogy meg sem próbálok.*

— *Szép kis világ!* — dohogott az öngyilkos. — *Még nyugodtan vízbe sem fulladhat az ember. De ezért ön felelősséggel tartozik! Erőszakkal megmentette az életem, viselje a következményeket.*

— *Miféle következményeket?* — gyanakodtam.

— *Én a lehetetlen életkörülményeim miatt akartam öngyilkos lenni. Nem akartam mások szánalmából élni, mások terhére lenni. Hogy ez nem sikerült, az ön hibája. Ön ezentúl felelősséggel tartozik értem.*

— *Ez pontosan mit jelent?* — kérdeztem ostobán, hisz a választ már tudtam.

— *Köteles engem ezután eltartani* — mondta áhitatosan, mint aki azt közli, hogy személyesen találkozott Szűz Máriával.

— *Nem hiszem, hogy a mama örülni fog, már így is elég embert tart el a nyugdíjából.*

— *Ez nem az én dolgom* — háráította el a felelősséget az öngyilkos. Jól sejtettem, a mama nem örült.

— *Majd adok én neked máskor fuldoklót kimenteni* — kiabálta, miközben eltörte a nyújtófát a hátamon.

— *De mama, hidd el, hogy eszem ágában sem volt kimenteni!* — védekeztem fölőselesen. — *Sőt bíztattam is, csak próbálkozozon nyugodtan.*

Anyám egyezkedni próbált az öngyilkossal. Felajánlotta, hogy megmutatja neki hol mélyebb a víz, első osztályú kötelet kínált, kiköszörülte rozsdás konyhakésünket, mondván elég, ha megkarcolja magát, a vérmérgezés akkor is tuti.

Minden hiába. Az öngyilkos teljes lelki nyugalommal rendezkedett a szobámban. Mondtam neki: innen jobb, ha hurcolkodik, mert olyat bevágok neki hogy mind a ketten beszarunk. Nem igazán zavartatta magát, lefeküdt az ágyamba és megkérdezte, hánykor lesz ebéd.

Lázasan tanácskoztunk a konyhában a teendőkről. A végén abban maradtunk, hogy megkapja az öcsém ételét — mostanában úgyis mindég meghagyja, valahogy nincs étvágya — én meg kiköltözök a konyhába.

Az öngyilkos teljes mértékben kivonta magát minden közmunkából, sőt ki kellett szolgálni, mint egy gyereket. Anyám egész nap lótot-futott, hogy kielégítse különleges óhajait. Ezt még csak kibírtam volna, de észrevettem, hogy nagyon meresztgeti a szemét a sógomómre, aki úgy illegette magát előtte, mint egy kikapós húszéves menyecske. Micsoda erkölcstelenség!

— *Na ebből elég* — tört ki rajtam a féltékenység.

Elkaptam a nyakát és feltűnés nélkül kirángattam az orgonabokrok közé.

— *Ide figyelj, te kis senki* — sziszegtem. — *Ha még egyszer az öregasszony körül látlak, kitekerem a nyakad! A mi családukbán nem szokás az ilyen erkölcstelenség.*

— *Majd pont tőled tanulok erkölcsöt* — fröcsögött a hitvány, és megcsavarta mind a három orrom.

Életemben most sikerült először úgy kifújnom az orrom, hogy nem ment az ingemre.

Másnap reggel az öngyilkos kijelentette, hogy ebédre gombát enne. Hogy ez nekem nem jutott eszembe! Elvállaltam a gombaszédést.

Ebéd után megkönnyebbülten sóhajtottunk fel: ez a probléma megoldódott. A maradékot átvittem a szomszédba, ne vesszen

kárba a finom gombapörkölt. A szomszéd később virágot küldött anyámnak, nekem meg bonbont.

Reggel Szentkuthy Miklós hozta az újságot. Dolga van a féllábúnak, hát ma ő helyettesíti.

— *Számomra párosodás és szerelem két lényegszerűen idegen dolog. Mindegyik önmagában is nihil- és mulandóság rezervoár, együtt meg olyanok, mint a régi bajazzók fehér és fekete szárból összevarrott nadrágjai. Tény, hogy a szerelem nem más, mint az a negatívum, hogy párosodás még nem volt a felek között. Mi az ölekezés? Valami ős-amőbákkal rokonéleti mozdulat, az állatnak is legállatibb rétegeivel kapcsolatos dolog: ez persze sem mitikus érdem, sem ördögi hiba, itt minden érték belekeverése számárság.* — mondta, és elment.

Jó, jó, de legalább újságot adott volna — gondoltam, miközben befelé baktattam.

— *Mama, mi az az ős-amőba?* — kérdeztem a konyhába érve.

— *Té ehhez még hülye vagy* — jött némi módosítással a megszokott válasz. Nem sokkal ezután rendszerváltás volt a családban. A mama, az öcsibábu, a vénasszony és Kedves Férjem alkotta az egyik pártot, én a másikat. Hogy mindennek mi volt az oka, azt már nem tudom, csak arra emlékszem, hogy a pártlétszámnak megfelelően osztottuk szét a családi kasszát. Az én pártomban frakciózni kezdtek, s a vége az lett, hogy feloszlottunk. A pártkasszával elszámolni persze senki nem tudott. Elveim megtartása mellett így átültem a másik pártba. Rövid, de viharos rendszerváltozásunk ezzel be is fejeződött. Maradt minden a régiben. Utoljára még egyhangú szavazással bizalmunkról biztosítottuk magunkat. Jó, ha tudjuk, hogy állunk.

Most, hogy már újra kaptam enni, határozottan éreztem: fejlődtem politikailag.

A nyáron nagy meglepetés ért. Épp legkedvesebb szórakozásmat úztam: néztem, hogyan ügyeskedni be a féllábú újságos a lapot, mikor odajött hozzám egy ember és közölte velem, hogy ő a nagyapám, és nyaralni jött hozzánk. Nagy volt az örömöm: hát nekem is van nagyapám! Igaz, azt nem tudta megmondani, hogy apának-e, vagy anyának-e az apja, de ez nem is volt lényeges. A fő, hogy van nagyapám! Lelkendezve vezettem be:

— *Mama, mama, itt a nagyapapa!*

Anyám zokogva borult a nyakába:

— *Apám, édesapám...*

Sokáig sírtak egymás vállára borulva. Később kedélyes beszélgetés közben ebédeltünk. Régen volt már ilyen jókedv a családban. A régi szép időkről beszélgettünk.

— *Tudod Jóska* — mondta a nagypapa anyámnak — *milyen szép kisfiú voltál?* A mama könnyes szemmel hallgatta, milyen szép kisfiú volt. Csak én tudtam, hogy itt valószínűleg tévedés történt, a nagypapa szinte biztos, hogy apu apja.

A vacsoránál az öreg már teljesen otthon érezte magát. Vidáman csipdeste a sógornóm bibircsókos pofáját:

— *Ej, de szép asszony az unokám felesége!*

A vénasszony úgy vihogott, mint aki hangyabolyba ült.

— *Na, ennek is gombát kell szednem* — gondoltam elkese-
redve, mert az ember mégsem szívesen öli meg saját nagypapját.

Vasárnap temettük az öreget. A mama zokogva borult a koporsójára:

— *Legalább az övéi között halt meg szeretetben.*

Mi tagadás, én is szomorú voltam, a rövid idő alatt, amit nálunk töltött, nagyon a szívemhez nőtt a nagypapa.

Ahogy a szomszéd szociális otthonban híre ment, hogy megüresedett a nagyapai állás, még hárman jelentkeztek. Örömmel fogadtuk mindet, csak azt nem értettem, hogy mi a fenét esznek ezek a vénasszonyon. Mind olyan fogdosós. A végén elfogytak a nagypapák, az otthon is kiürült. A mama mindnek zokogva borult a koporsójára:

— *Legalább az övéi között halt meg szeretetben.*

Az elkövetkező csendes napokat az öcsém zaklatásai zavarták meg. Feszítsem keresztre — kérlelt nap mint nap. Honnan szedi ezeket a dolgokat a föld alatt?

— *Meg akarom váltani a világot* — álhatatoskodott.

Már majdnem beadtam a derekam. Szereztem gerendát, jó nagy szögeket, ahogy illik, mikor rájöttem:

— *Te piszok, te nem a világot akarod megváltani, hanem harmadnapra fel akarsz támadni* — mondtam mérgesen.

— *Elmarad a feltámadás* — raktam el gonosz arccal a szerszámokat. Gulyás Kati elolvasta, amit eddig írtam. Azt mondta fárasztó. Abbahagyom hát, pedig lenne még mit írnom. Mint például azt, mikor egy literes zacskós tejjel vezényeltem a londoni filharmonikusokat...

Ja, és hogyan lettem király? Sehogy, de ez már egy másik történet. Ez a másik történet úgy kezdődött, hogy egy puccs során a papa magához ragadta a szomszéd utcában a hatalmat és császárrá kiáltották ki cseppet sem hű légiói. Én, mint trónörökös és trónkövetelő azonnal felléptem és magamhoz ragadtam a hatalmat. S hogy uralkodásomat ne kelljen mástól féltennem rögtön kineveztem magam saját fiamnak, így én öröklöm magamtól a trónt. Császárságom története a következő fejezetben olvasható, és, hogy ne legyen unalmas és részrehajló, a fiam előadásában.

16.

Lektori vélemény

a

„Boldog volt Priamus, mert övéit túlélte”

című főiskolai szakdolgozatról,
mely Tibérius császár életét taglalja:

A dolgozat írója Sz. Gy. hibás történelmi koncepcióból indult ki. Tibérius császár negatív tulajdonságait eltúlozva arra a következtetésre jut, hogy az egyes ember, az egyén, meghatározhat egy egész történelmi korszakot. Nem veszi figyelembe a császárkor pozitívumait, a Pax Romana alatt felvirágzó művészeti, szellemi, gazdasági fellendülést. Megfogalmazása cinikus, minden, több évezredes emberi értéket elvető.

Érdemjegye: elégtelen.

17.

Ave! Énfelségem első és utolsó Bukephallosz, aki Nagy Sándor lováról kaptam a nevem, akinek szellentéséről verseket írnak a lírai költők, apám a nagy császár fia, akinek szellentéséről verseket írtak a lírai költők, még életemben nyilvánosságra hozott titkos irataim bevezetőjében üdvözlöm a hálás utókort.

Családom utolsó élő tagjaként, mint a Szerencsés előnév tulajdonosa, rokonaim nevében is üdvözlöm az olvasót.

Nómen est ómen. A szerencsés előnév már születésem előtt rámragadt, mert impotens apám rabszolgája szerencsére egy örült éjszakán, elhatalmasodó elmezavarában megerőszkolta hetvennégy éves anyám. Apám nem bánta a dolgot, mert szégyenteljes nevét, I. Impotens, ekkor változtatták az I. Potens, már koránt sem oly megalázó nevére. Mikor a jósok elvégezték a szülés után az ilyenkor kötelező jóslatokat a nagynéném kiontott beleiből, apám már korántse örült annyira. Nagy jövőt jövendöltek nekem. A papa, I. Potens, akinek szellentéséről verseket írtak a lírai költők, megölette a tudós férfiakat mielőtt nyilvánosságra hozhatták volna a jóslatot. Majd a biztonság kedvéért megfojtotta anyámat is, egyetlen még élő rokonomat. A többi rokonunkat még a trónralépésekor megölette apám, a trónkövetelőkkel oly sokszor kapcsolatos hercehurca elkerülése végett vetett életüknek véget. Anyám életét eddig gyermektelensége miatt kímélte meg. Szegény mama a kicsapongó életmód áldozata lett. Az intő példa hatására fogadtam meg, hogy sohasem fogok kicsapongó életmódot folytatni.

Mivel a mama meghalt, kiadtak egy szoptatós kocához dajkaságba.

Nómen est ómen, írtam az imént, s valóban, szerencsém nem hagyott el. Igaz, apám, I. Potens, akinek stb. stb. eleinte nem mert nyíltan az életemre törni, mert az egész nép szeretete óvott engem. Remekül szórakoztak a lónevű gyereken. És én, hogy szeretetüket kiérdemeljem, harsány nyihogással futkároztam az utcán.

Mint mondtam, apám ekkor még nem mert nyíltan az életemre törni. Igaz, már mint pólyás, csörgő helyett csörgőkígyót kaptam tőle, de ez még csak ártatlan próbálkozás volt.

Második kísérlete már ravaszabb volt, bár még nyíltan most sem tört az életemre. Bezáratta a gabonaraktárakat és az egész birodalomban elrendelte az éhinséget. Gondolta a többivel együtt majdcsak én is elpusztulok. Ekkor szoktam rá a porított sáskaevésre, ami azóta is kedvenc eledelem. Még csak le sem fogytam. Azt hiszem a porított sáska nagyon tápláló. Majdnem ez lett a vesztetem. Észrevettem, hogy húsos kis testemet szájuk nyalogatva gusztálják az emberek. Jobbnak láttam az éhinség végéig szobámba visszahúzódni. Ekkor alakult ki szerény visszahúzódó természetem.

No meg akkor, mikor tesztelésképpen a papa bezárattott a palota pincéjébe. Amikor érdeklődtek tőle hol a fia nagyon csodálkozott:

— *Fiam? Nekem nincs is fiam.*

A szenátus, ami kilencven feletti tekintélyes aggokból állt, nagyfokú szenilitásának köszönhetően nem sokáig firtatta a dolgot. De aztán valakinek mégis szöget ütött a fejében, hogy egy császárnak, akit potensnek hívnak, mégis kell, hogy gyereke legyen. Vagy legalább egy lánya. A nevelőm se hagyta annyiban a dolgot, na nem mert szeretett volna, hanem mert bennem látta leendő hústaralékát egy elkövetkezendő éhínség idejére. Így aztán a papa hiába volt messzeföldön híres zsarnok, engednie kellett a népmozgalomnak. Mind a huszonzét alattvalónk a palota körül gyülekezett és követeket gyűjtött. A papa először fegyverrel akarta szétzavarni őket, de mikor hadserege arra hivatkozott, hogy fáj a balkarja, kénytelen volt engedni. Elismerte a vezetőség hibáit és vizsgálatot ígért. Ez azt jelentette, hogy vizsgálati fogoly lettem, míg kiderítik, hogy létezem-e, és ha igen, akkor fiú vagyok, vagy lány. Apám, mint igen súlyos, államérdekbe vágó ügyet, a maga hatáskörébe rendelte az eset kivizsgálását. Tizenhét évig vártam türelmesen az első kihallgatásra. Közben többnyire egyedül tengettem az életem a több száz férőhelyes börtönben, amit még ifjúkorában építtetett az apám, mikor még nagyhatalmi terveket dédelgetett. Úgy tervezte, hogy egy merész és véres rohammal a szomszéd két utcát is elfoglalja, és népét uralma alá hajtja. De csak véres zsebkendőjét hajtotta éjjel a párnája alá, mert, amikor a támadást megindította, a sarkon rögtön a nagy erejű, német származású Herr Kulesselel találkozott, aki úgy orra vágta, hogy eleredt az orrávére. A hadsereg rögtön megfutamodott. Nem bírták a vér látványát.

Apám ettől kezdve viselte az I. Orrbavert Potens nevet.

Hogy tizenhét év után miért hallgatott ki máig sem tudom. Mikor elé vezettek hosszan méregettük egymást.

— *Rég láttalak papa* — mondtam és ez igaz is volt.

— *Tudod, Bukephalosz* — szólalt meg végre — *nem gyűlöletből teszem, amit teszek. Apámat, anyámat, testvéreimet sem gyűlöletből öltem meg és hidd el, a te anyádat még szerettem is egy kicsit. Emlékeztetett valakire előző életemből, valakire aki szintén süket-néma volt és nagyon szerettem. De értsd meg, császár vagyok és az is akarok maradni. Nincs szükségem trónkövetelőkre! Ezért foglak téged is megölni.*

— *Én nem akarok császár lenni papa* — védekeztem ügyefogyottan.

— *Ez természetes fiam, én is ezt mondtam az apámnak a halála előtti percben.*

— *Higgy nekem papa — esedeztem — a csörgőkígyóra esküszöm.*

— *Hiába esküdsz hamisan, hogy a kedvembe jársz.*

— *Bármit megteszek — próbálkoztam reményvesztetten.*

— *Nem lesz rá módod — zárta le a vitát a papa.*

Mégis lett rá módom. A Köztársaság utca, aminek a császára volt a papa, lázadozott újra. Kevesellték a napi kenyéradagot. A népharag már-már elsöpörte a trónt, mikor apámnak mentőötleme támadt. Több kenyeret ugyan nem tudott adni, de kárpoztulás szabadon bocsátott engem. Mint kiderült, nem minden hátszándék nélkül. A nagy kenyérvágókésekkel gyülekező nép ugyanis azt hitte hogy kenyeret osztanak, s szabadságom első pillanataiban majdnem felszeletelt. Szerencsére, már az első szeletek után rájöttek, hogy nem kenyér vagyok.

Tudtam, ha apám fülébe jut, hogy nem szeleteltek fel, újra az életemre tör. Elhagytam hát szeretett hazámat, Köztársaság utcát, amit a raboskodások miatt még sohasem láttam igazán. Nem is hittem, hogy ilyen szép a birodalmunk. Nem szégyeltem, könnyeztem. Sírtam az örömtől, hogy életben maradtam.

Körülbelül ötven méterre voltam már birodalmunktól, mikor talákoztam egy furcsa emberrel. Teljesen rongyos volt és éktelenül büdös. Mint később megtudtam ez egy annyira szent ember volt, hogy soha életében nem mosdott. Az utcán ide-oda rohangált, rángatta az emberek karját és azt bömbölte, hogy őt isten küldte. Mi mindannyian testvérek vagyunk, osszuk hát meg mindenünket egymással. Az emberek közönyösen rázták le magukról a szent mocskos kezét és továbbmentek. Már mindenki jól ismerte a habókos prófétát. Mikor engem meglátott elégedetten elvigyorodott: végre egy új arc!

— *Engem az igazság istene küldött hozzátok — lihegte a képembe. Aki őt szereti az hallgat a tanításomra, eldobja vagyonát, és engem követ.* Én még fiatal voltam és vallásügyekben teljesen járatlan. Dolgom sem volt más, hát eldobtam a csörgőkígyóm, egyetlen vagyonomat, és követtem a prófétát.

Nemsokára már ketten rángattuk az embereket az utcán, s ordítottunk a fülükbe, hogy osszák meg velünk mindenüket. S bár bűzlöttem mint egy szemétdomb, a mesterem nagyon büszke volt. Már

neki is van tanítványa. S bár jól éreztük magunkat, mégis elhatároztuk, hogy elmegyünk, mert itt egyetlen embert sem sikerült megteríteni. Mesterem úgy határozott, hogy a Köztársaság utcában próbálunk szerencsét.

Kicsit szorongtam, mikor a papa birodalmába értünk, de bíztam jószerencsémben: senki sem fog felismerni ilyen koszosan, büdösen. Tévedtem! A papa rögtön rám ismert. Elégedetten dörzsölgette a kezét: most már ideológiai alapon nyírhat ki. Mint a fennálló társadalmi rend ellen uszítókat fogatott el bennünket és természetesen halálra ítelt. A mesternek a valagán húzták ki a beleit és feltették egy spulnira. Később, mint császár, természetesen szentté avattam egykori mesteremet és egy spulnival a kezében ábrázoltattam a templomi képeken.

Engem is így akartak kivégezni, s a papa vigyorogva tervezgette, hogy beleinkből majd függőágyat csináltat és abban fog ebéd után heverészni. Nekem újra szerencsém volt, mert hasmenésem volt és az utalós hóhér nem vállalta egyenlőre a munkát. Elhalasztották egyenlőre a kivégzést és visszavittek régi, meghitt börtönömbe. Cellám penészes faláról barátságosan csöpögött a víz, magányos, de mégis boldog gyermekkorom idézve. A pókok is ugyanazzal az elszánt mozdulatlansággal ültek poros hálóik sötét zugaiban. Svábbogarak cserkészték a koszos kövezeten. Hamar elfelejtettem az embereket, élvezve régi, megszokott világom apró örömeit.

18.

Kórházi zárójelentés

Ittas állapotban, méreggel elkövetett suicidum indokolta sürgős felvételét. Erősen gátolt cholinésterase aktivitás miatt Atropin th-t indítottunk napi 10 mg alatti dosisban. Aktivitása normalizálódott. Suicid szándékáról lemondott, panaszmentesen emitáljuk.

Dr.0.

Psich.cons.: Éber, tiszta tudat, minden téren orientált. Gondolkodása alaki és tartalmi eltérés nélküli, érzékcsalódásra utaló jel nincs. Euthym. Veg. részéről durva elt. nincs. A krízishelyzet lecsen-

gett. A továbbiakban panasz esetén a psych. gondozóban jelentkezzen.

Dr. A.

19

Nyugalmos nappalaimat lidérces éjszakák követték a börtönben. Azt álmodtam, hogy én nem én vagyok, hanem a papa és megakartam ölni a fiamat. De sosem tudtam megtenni. Aztán megint a papa voltam. Különös, furcsa kisfiú voltam, de volt anyám, apám, meg tán egy testvérem is, de sokszor úgy tűnt, hogy az is én vagyok. Mindenki szeretett, s talán én is szerettem őket. Nem tudom...

Reggel rettegve ébredtem. A csöpögő víz, a málló vakolat, a bogarak nyugtattak meg.

20

Osztályfőnöki értesítés

Értesítem a szülőket, hogy fiuk brutálisan megverte egyik osztálytársát. Védekezésül azt hozta fel, hogy osztálytársa szidta a szüleit. Kérem a szülőket hogy a hasonló önbíráskodásokról szoktassák le gyermeküket. Iskolánknak meg vannak a módszerei az ilyen esetek elkerülésére.

Viselkedéséért osztályfőnöki intőben részesítem.

B.-né ofő

21.

A papa koholt vádak alapján bíróság elé állított. Nem tudom, miért volt neki fontos, hogy egy bíróság ítéljen el? Szép csendben megölelhetett volna a börtönben is.

A vád erőszakos nemi közösülés volt. Ezt szigorúan büntették apám erkölcsökre annyira vigyázó birodalmában. Bár nem voltam egészen tisztában a közösülés fogalmával, sejtettem, hogy én azt nem követhettem el a svábbogarakkal.

— *Önt erőszakos nemi közöszlással vádoljuk* — szegezte nekem a vádat a bíró. Nem szóltam semmit, gondoltam kivárom míg végre megtudom mi is ez az egész.

— *Megbízható tanúk bejelentése alapján tudomásunkra jutott, hogy ön meghágott egy hegyet.*

Szóval innen fúj a szél! A megbízható tanú gondolom a papa volt.

— *Kérem ez rágalom! Néhány hetet leszámítva egész életemet börtönbe töltöttem. Mikor hághattam én meg egy hegyet?*

— *A tanú, felséges császáruk, állítása szerint ön gyermekkorában egyszer egy kiránduláson vett részt, amikor is meghágta azt a hegyet.*

— *De bíró úr, emberek ezrei hágnak hegyeket szabadidejükben! A szabad levegő, a természetjárás egészséges.*

— *Ne próbáljon ilyen hangzatos jelszavak mögé bújni, ez nem javít a helyzetén. A vád súlyos és halállal büntetendő!*

— *Kíváncsi vagyok, hogyan fogja beidézni kihallgatásra azt a hegyet. Egyáltalán, hogyan tett feljelentést?*

— *Természetesen írásban.*

— *Írásban?*

— *Mit csodálkozik? Felséges császáruk áldásos uralkodása alatt felszámoltuk az analfabetizmust.*

Kezdtém kételkedni a bíróság pártatlanságában.

— *Kérem a szembesítésemet a sértettel* — vettem be az utolsó adumat. A bírónak a szeme sem rebbent:

— *Melyik hegy is volt az pontosan?*

— *A Bikafej hegy.*

A papa összeomlott. Azonos neműek között nem büntetendő a cselekmény.

Szabad voltam hát megint!

Mit kezdjek magammal? Ezen tűnődtem napokig. Végül is rájöttem, hogy mint leendő császárnak tanulnom kell. Nem ülhetek ilyen bután a trónra. Ha nem vagyok okos, hogyan fogok ilyen remek kis koholt pereket kitalálni az ellenségeimmel szemben, mint a papa?

Beiratkoztam egy iskolába. Nagyon igyekeztem, de két hónap múlva mégis hívatott az igazgató:

— *Rossz hírt kell közölnöm önnel fiatal barátom. Ön nem felelt meg iskolánk követelményeinek.*

— *Igazgató úr* — esdekeltem — *én mindent elkövettem! Kérem adjon még egy lehetőséget!*

— *Már így is kétszer annyi időt kapott, mint a többiek. És hiába, semmi eredmény. Már két hónapja, hogy vízbe állítottuk és ön mégsem tud gyökeret eresztetni. Lásza be, ez egy faiskolában alapvető követelmény.*

— *Kérem vegye figyelembe, honnan indultam! Apám favágó volt Szibériában, mielőtt császár lett. Utálta a fákat, a madarakat és utált engem is. Hátrányos helyzetű vagyok. Életem javarésztét börtönben töltöttem. Elmúltam húsz éves, mikor először fát láttam.*

— *Igen, mindezt tudom, s ezért nem adhatok több haladékok. Felséges császárunk úgysem nézi jószemmel, hogy országában fákat nevelünk, s ön még jobban ellenünk hangolja, ha így dacol vele.*

Kirúgtak a birodalom egyetlen haladó szellemű iskolájából, ahol, igaz csak burkoltan, de megpróbáltak dacolni a papa zsarnok eszméivel.

22.

Iskolai értesítés:

Értesítem a szülőket, hogy fiuk érdemjegyei fizikai-kémiából: 1,1,1,1. Kérem a gyereket minél nagyobb szorgalomra buzdítani.

B.-né ofő.

23.

Nem szívesen mondom el, ami ezután történt. Olyan zavaros. Találkoztam egy lánnyal. Olyan muris volt, hogy nem volt fütyije. Azt mondta; hogy a lányoknak nincs fütyije. Lehet, én még eggyel sem találkoztam.

Aztán, amikor elhagyott nagyon szomorú lettem. Nagyon, nagyon szomorú.

24.

Egy betegtárs elbeszélése:

Ha nyugodt volt, nagyon szórakoztató volt. Órákig hallgattuk furcsa, zavaros, mégis szórakoztató meséit. Persze tudtuk, hogy nem lenne szabad nevetnünk, de nem tudtunk ellenállni. Őt nem zavarta. Tulajdonképpen önmagának mesélt.

Azt hiszem skrizofén volt.

25.

Már nem sok mesélnivalóm van. Egy nap a papa rám támadt. Védekeztem, ahogy tudtam.

— *Miért? Miért?* — egyre ezt hörögtem, miközben fojtogatott.

— *Pusztulnod kell, terhes a feleséged!* — lihegte a papa.

Ez a vég! Még császár sem lettem, s itt a trónkövetelő.

Bár eddig fogalmam sem volt róla, hogy nő vagyok!

26.

Általános iskolai dolgozat

Szent György

Szent György nagyon derék szent volt. Mindég tudott választani a jó és a rossz között. Természetesen a jót választotta, még ha az kellemetlen volt is.

Egyszer egy királylányt elrabolt egy sárkány. Szent György elindult a kiszabadítására, pedig tudta, hogy nem veszélytelen feladat. Nagyon büdös volt a sárkány szája.

Szent György egész életében a jót választotta, még ha az rossz is volt. Egy percig sem gondolkodott.

Nem úgy, mint mi, akiket nem avatnak szenté. Mi nem mindég tudjuk kitalálni, hogy mi a jó és mi a rossz.

Sok jó cselekedete miatt kedves volt istennek. Az emberek lefejezték.

27.

Zárójelentés

Méreggel elkövetett suicidum.

Dr.A.

Epilógus

A kis József

Miután a kis József megtudta, hogy apja megölt és holtában megerőszkolt egy kislányt, minden piros és fekete színű tárgyat gyűjtött.

Egy piros, egy fekete. Egy piros egy fekete.

Cipője, ruhája is egy piros, egy fekete. Még a fogszabályozóját is befestette. Páros napokon piros volt, páratlanokon fekete. Ennek megfelelően nyelvének, fogainak színe is változott. Egy piros, egy fekete.

Az anyja pszichiáterhez vitte, miután már a pofonok nem segítettek.

— *Miért van rajtad piros cipő* — kérdezte a pszichiáter.

— *Egy piros, egy fekete* — válaszolta a kis József.

A pszichiáter nem tett fel több kérdést. A kis József pedig ezután nem járt iskolába, nem tanult meg írni, olvasni, s részeges anyja mellett lassan felcseperedett. Már a környékbeli fiúk is elunták a csúfolását.

Harminchárom éves volt, mikor megölte és holtában megerőszkolta a szomszéd kisfiút. A bíró kérdésére, hogy miért tette, csak ennyit felelt:

— *Egy fiú, egy lány.*

Azóta intézetben élt. Nem beszélt senkivel, szelíden üldögélt a többiek között. Néha dűnnyögött magában: egy fiú, egy lány, egy fiú, egy lány.

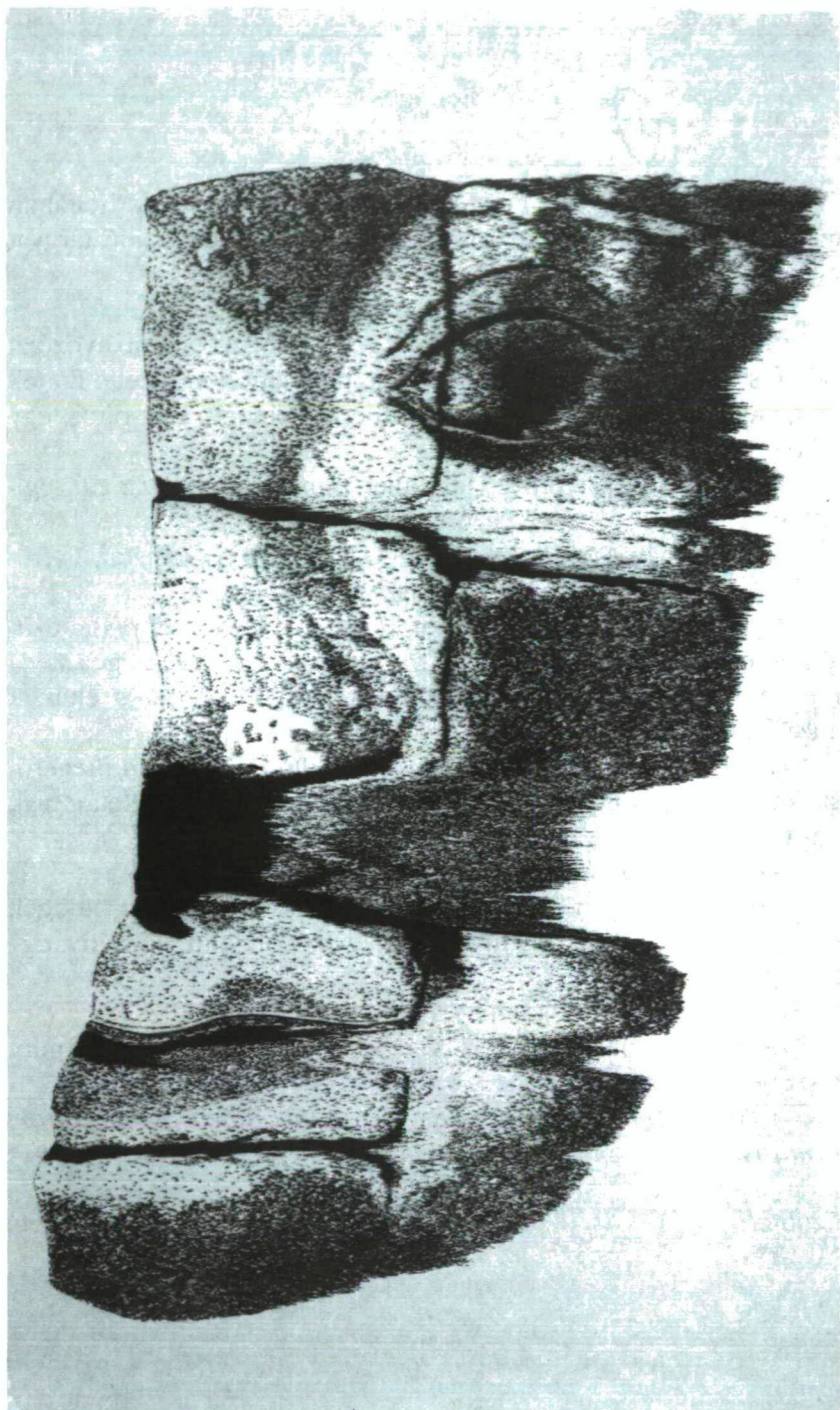
Csendesen peregtek felette a napok.

Csendesen állt most is Sz. Gy. sírja mellett. Csendesen, mint a szeptemberi napsütés.

— *Szerettem* — suttogetta maga elé — *különösen, mikor három ormánya volt.*

Szolnok

Zsolnay László

Szegi Amondó: Torzó